Balsfjord, Karlsøy, Lyngen, Storfjord og Tromsø kommuner

Regional strategisk næringsplan for Tromsøregionen

Høringsversjon – Plan for perioden 2018-2022

Sist revidert
28.02.2018

OM PLANEN **2**

INNLEDNING **3**

EN ATTRAKTIV ARKTISK HOVEDSTADSREGION 3
ARKTIS BLIR VIKTIGERE 4

ATTRAKTIVITET SOM DRIVER FOR VEKST **5**

BÆREKRAFTIG VERDISKAPING **6**

INNBYGGERINVOLVERING SOM VERKTØY I SAMFUNNSUTVIKLINGEN **7**

VISJON OG MÅLSETNING **8**

VISJON 8
OVERORDNET MÅL 8

STRATEGISK SATSING **9**

ATTRAKTIVITET FOR UTVIKLING OG ETABLERING 10
INNOVASJON OG BÆREKRAFTIG VERDISKAPING 11
INFRASTRUKTUR OG TRANSPORT 12
AREAL 13

TILTAK SOM IVERKSETTES UMIDDELBART **14**

RELEVANTE DOKUMENTER **15**

KOMMUNALE PLANER 15
REGIONALE, NASJONALE OG INTERNASJONALE DOKUMENTER 15
RAPPORTER 15

Om planen

Regional strategisk næringsplan er en felles, overordnet strategisk plan for kommunene Balsfjord, Karlsøy, Lyngen, Storfjord og Tromsø. Planen skal bidra til en felles virkelighetsforståelse og identifisere felles satsningsområder som er viktig for næringsutviklingen i hele regionen.

Planen er en temaplan som strekker seg over 4 år i perioden 2018 til 2022. Fag- og temaplaner er ikke underlagt plan- og bygningslovens prosessregler.

Den enkelte kommune følger selv opp relevante tiltak i egne handlingsplaner og økonomiplaner.

Deltagerkommunene utgjør en funksjonell region, blant annet dokumentert i NIBR-rapport 2015:4 «Samspill og regional vekstkraft i Tromsøregionen».

Arbeidet med planen er tatt inn som et av tiltakene i fase 2 i Byregionprogrammet. Dette er et utviklingsprogram for byregioner som skal øke kunnskapen om samspillet mellom by og omland for å styrke den regionale vekstkraften i disse områdene. Byregionprogrammets andre fase strekker seg til våren 2018, og består av 37 byregioner og 213 kommuner.

Planen bygger på kunnskapsgrunnlaget og anbefalingene i «Samspill og regional vekstkraft i Tromsøregionen», kommuneplaner og næringsplaner i de respektive kommunene samt regionale, nasjonale og internasjonale dokumenter som for eksempel Regjeringens Nordområdestrategi (2017) og Regjeringens havstrategi (2017), Meld. St. 22 (2015-2016) «Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver», Meld. St. 18 (2016-2017) «Berekraftige byar og sterke distrikt» og OECD-rapporten «OECD Territorial Reviews: Northern Sparsely Populated Areas» (2017).

Arbeidet med planen er ledet av Tromsø kommune i en arbeidsgruppe bestående av næringssjefer/-rådgivere/-konsulenter fra alle kommunene. Arbeidsgruppen har rapportert til Styringsgruppen for Byregionprogrammet. Alle kommunene er representert i styringsgruppen med politisk eller administrativ ledelse. I tillegg sitter Næringsforeningen i Tromsøregionen, Universitetet i Tromsø og Haplast i Styringsgruppen..

Innledning

Tromsøregionen ligger i en del av Arktis som er rik på naturressurser. Disse ressursene er grunnlaget for globalt viktige økonomiske verdikjeder. Langs disse verdikjedene utvikles bosettinger og samfunn. Ressursene utnyttes under krevende forhold og forutsetter kunnskaper om teknologi og erfaring med å leve og virke så langt mot nord. Gode samfunn her forutsetter derfor et tett samspill mellom naturressurser, teknologisk kunnskap og attraktive byer og lokalsamfunn. For å skape økonomisk vekst og utvikling må naturressursrikdommen omsettes i internasjonale markeder. En bred internasjonal orientering og et sterkt markedsfokus er derfor nødvendig. Markedene nås gjennom god infrastruktur, med trygg, stabil og effektiv transport av varer, tjenester og informasjon,

Det er menneskene som bor her som er nøkkelen til miljømessig, sosial, og økonomisk bærekraftig bruk av ressursene rundt oss. Derfor må innbyggerne i regionen ha en sentral rolle i utviklingen og forvaltningen av området. Dersom Norge skal nå nasjonale målsetninger om å være ledende på kunnskap om Arktis, er det viktig å styrke kompetansen, miljøene og samfunnene i regionen.

Tromsøregionen, som består av kommunene Balsfjord, Karlsøy, Lyngen, Storfjord og Tromsø, har lang historie med å utvikle robuste bosettinger i Arktis. Vi er bygd livskraftige lokalsamfunn, som gjennom gode institusjoner kombinerer bærekraftig ressursutnyttelse og høyt velstandsnivå.

Tromsø kommune er den største av de fem kommunene som er involvert i planen. Tromsø er landsdelens klart største by miljø med et urbant miljø, mens de øvrige kommunene består av mindre tettsteder og spredt bosetting basert på lokale fortrinn. Regionen er tett koblet til havet og har en unik natur. Nærheten til de spektakulære og internasjonalt kjente Lyngsalpene, uberørte fjell og vidder, tilrettelagte turområder og et yrende hav- og fugleliv, gjør Tromsøregionen til en spennende region både for lokalbefolkningen og besøkende.

Over tid har Tromsøregionen utviklet en fungerende arbeidsdeling med kunnskaps- og tjenestetilbud på høyt internasjonalt nivå i Tromsø by. Omkringliggende kommuner har utviklet et nærings- og samfunnsliv basert på lokale fortrinn som betjener både regionen og internasjonale markeder. Samlet tilbyr regionen et rikt tilbud på arbeidsplasser og bosteder som kan styrke Tromsø som Arktisk hovedstad.

Et godt regionalt samspill utvikles i fellesskap. Et viktig premiss for Byregionprogrammet og den regionale strategiske næringsplanen er at et godt utviklet samspill mellom by og omland styrker potensialet for vekst og økonomisk utvikling i hele regionen. Det er dermed en gjensidig avhengighet for å maksimere verdiskapingspotensialet i regionen. Det er viktig med gode samarbeidsformer og omforente strategiske satsinger. Kommuner og næringsliv vil da, i fellesskap og hver for seg, utnytte regionens fortrinn med blant annet nærhet til havet og naturen, infrastruktur, kompetanse og næringsnettverk på best mulig måte.

Formålet med en felles *Regional strategisk næringsplan* er å styrke regionen i en nasjonal og internasjonal konkurransesituasjon gjennom en strategisk satsing på tiltak som går på tvers av kommunegrensene. Tromsøregionen skal også i fremtiden hevde seg i toppen innen forskning, utdanning, næringsliv og kultur, og kunne tilby et bredt spekter av offentlige tjenester.

Nasjonale rammebetingelser og fylkeskommunale føringer påvirke utviklingen i Tromsøregionen. Næringsarbeidet må ta hensyn til disse føringene, og vil samtidig bidra til rammer som fremmer regionens verdiskapende rolle.

En attraktiv arktisk hovedstadsregion

Tromsøregionen er en attraktiv region som kombinerer en bærekraftig tradisjon med ny og moderne kunnskap, forsking og produksjon. Regionen har livskraftige lokalsamfunn, og er landsdelens største konsentrerte næringsmiljø med en allsidig og utfyllende næringsstruktur på tvers av kommunene.

Karlsøy kommune er en stor fiskeri- og oppdrettskommune med lang kystlinje. Storfjord og Balsfjord ligger sentralt plassert i forhold til regionens ferdselsårer langs E6 og E8. Kommunene har store nærings- og industriarealer tilgjengelig både i sjø og på land, og med god nærhet til flyplasser og jernbane. Balsfjord kommune har svært god kapasitet i kraftnettet. Sammen med Lyngen har Balsfjord sterke industrimiljøer, og nyter godt av at yrkesfagutdanningen i Nordkjosbotn er tilpasset næringslivets behov.

Karlsøy, Lyngen og Storfjord kommuner er en del av virkemiddelsonen Nord-Troms og Finnmark. De er derfor unntatt arbeidsgiveravgift, har nedskriving av studielån for innbyggere, har fritak for el-avgift på forbruk og reduksjon i personbeskatningen.

Tromsø kommune opplever sterkt befolkningsvekst og er et viktig nærings-, kunnskaps-, administrasjons- og logistikksenter i landsdelen. Byen utøver sentrale roller og funksjoner lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

En viktig del av næringslivet i Tromsøregionen er knyttet til de ressursbaserte næringene. I tillegg til fiskeri og oppdrett, jobber kommunene i Tromsøregionen godt med jordbruk og lokal matproduksjon – tuftet på rene sjøområder og de beste beiteområdene i landet.

Et likhetstrekk for alle kommunene i Tromsøregionen er den korte avstanden fra der innbyggerne bor til naturen. Naturen er en av forklaringene på den sterke veksten Tromsøregionen har opplevd i reiselivsnæringen de siste årene. Reiseliv har vokst til å bli en viktig næring i alle kommunene i Tromsøregionen. Vi ser at de erfaringer vi gjør fra arbeidet med reiseliv har overføringsverdi til andre næringer med tanke på økt verdiskaping.

Vi ser også en stor grad av mobilitet mellom kommunene der innbyggere i ulike livsfaser velger mellom å bo urbant eller spredt og flytter mellom ulike bosteder, men med nærhet til urbane kvaliteter.

For å videreføre denne muligheten i fremtiden, er det viktig å arbeide for en helhetlig samfunnsutvikling i regionen. I dag ser vi at boligmangel i distriktene er et reelt hinder for verdiskaping – regionalt, så vel som nasjonalt. Det tilbudet kommunene kan gi vil variere med geografisk bosted, men gjennom god planlegging og nye måter for innbyggerinvolvering vil hele Tromsøregionen være en attraktiv bo- og arbeidsmarkedsregion også i fremtiden.

Arktis blir viktigere

Den globale og strategiske betydning av Arktis har økt de senere årene. Det er særlig klimaendringene og presset på å utvinne viktige ressurser som befinner seg i regionen, som har skapt stor oppmerksomhet rundt det som skjer i nord.

I juni 2016 ratifiserte Norge den internasjonale klimaavtalen fra Paris i november 2015. Det overordnede målet er å begrense den globale oppvarming til «godt under 2 grader». Avtalen har også et mål om netto-null utslipp (det vil si balanse mellom menneskeskapte utslipp og opptak av klimagasser) i andre halvdel av århundret. Alle land er forpliktet til å sette nasjonale utslippsmål.

Flere regjeringer har fastslått at Nordområdene er Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde og fremhevet viktigheten av internasjonalt samarbeid, næringsliv, kunnskap, infrastruktur og miljøvern, sikkerhet og beredskap som viktige satsingsområder for at Nord-Norge også i fremtiden skal være blant Norges mest skapende og bærekraftige regioner. Nord-Norge skal være ledende på kunnskap om, for og i nord.

En rekke av næringene i Tromsøregionen vil ha åpenbare konkurransefortrinn av den økte interessen for Arktis og det globale fokuset på bærekraft. Vekstnæringer som reiseliv, nye marine og maritime næringer, kulturproduksjon, alternativ energiproduksjon og synergier fra kompetansemiljøene er viktige næringer for fremtiden. Fremtidens Tromsøregion vokser frem i spenningsfeltet mellom nye og tradisjonelle næringer bygget på innbyggernes kompetanse og identitet.

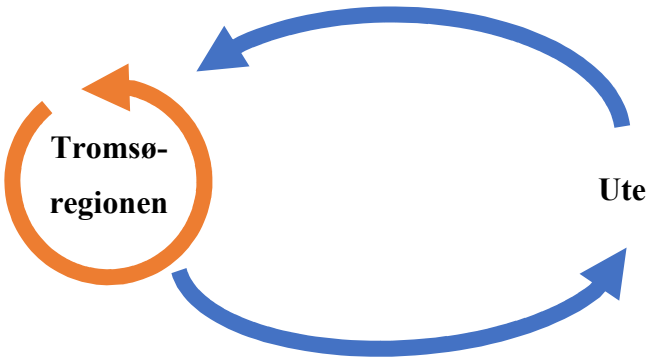
Attraktivitet som driver for vekst

Selv om interessen for Arktis øker, er det viktig å huske at vekst og verdiskaping påvirkes av hvor attraktiv et sted er å bo, besøke, arbeide eller etablere og videreutvikle bedrifter. Tromsøregionen er i nasjonal og internasjonal konkurranse med andre regioner om å tiltrekke seg arbeidsplasser, kvalifisert arbeidskraft, nye innbyggere og kapital. Et godt bomiljø og et variert boligtilbud, attraktive arbeidsplasser, rikt kulturliv, nærhet til natur, god infrastruktur, herunder gå, sykkel og kollektiv, vei- og sjøforbindelser og flyrutetilbud, levende møteplasser og by- og tettstedssentrum med mer, er konkurransefortrinn innenfor attraktivitet.

En godt utbygd infrastruktur internt i regionen bidrar til at folk kan finne alternative måter å leve sine liv på. Gode forbindelser inn og ut av regionen, nasjonalt så vel som internasjonalt, bidrar til utveksling av kunnskap og kultur og skaper mangfold og kreativitet.

Attraktivitet er en nødvendig forutsetning for Tromsøregionen.

En forenklet fremstilling av disse effektene vises i figuren under. Grepene som gjøres i Tromsøregionen påvirker vår attraktivitet ute i markedene – enten i form av etterspørsel av varer og tjenester og kompetanse fra vår region, eller gjennom prisen som tilbys for den aktuelle varen. Videre påvirker det også hvor attraktiv vi er i konkurranse om kvalifisert arbeidskraft, reisende, investorer med flere. Disse impulsene påvirker igjen Tromsøregionen, hvilke nye grep og tiltak vi iverksetter, og følgelig attraktiviteten ute i de forskjellige markedene som aktører i Tromsøregionen konkurrerer i.



Bærekraftig verdiskaping

Figuren viser også viktigheten av å fokusere på bærekraftig verdiskaping. Bærekraftig verdiskaping brukes i denne sammenheng om verdiskaping som er miljømessig, kulturell, sosial og økonomisk bærekraftig. I forskningslitteraturen og flere stortingsmeldinger er dette også omtalt som bred verdiskaping.[1]

Bærekraftig verdiskaping er en operasjonalisering av bærekraftig utvikling på lokalt nivå, og inneholder også dimensjonen kulturell verdiskaping. Tilnærmingen er et verktøy for å arbeide strategisk med å se de ulike formene for verdiskaping i sammenheng, og styrke den lokale bærekraften. En viktig premiss for den bærekraftige verdiskapingen er at én form for verdiskaping ikke skal gå på bekostning av en annen, eller bidra til å svekke den totale verdiskapingen.

- **Miljømessig verdiskaping:** innebærer å styrke kvaliteten og verdiene knyttet til kulturminner, kulturlandskap og natur. Miljømessig verdiskaping oppstår av at disse verdiene skjøttes, holdes i hevd og tas vare på slik at kulturarven og naturmangfoldet sikres. Dette gjøres ved å god helhetlig planlegging og forvaltning av det fysiske miljø, istandsetting, tilrettelegging, skjøtsel, gjenbruk og god ressursforvaltning.
- **Kulturell verdiskaping:** innebærer økt kunnskap og bevissthet om lokal kultur- og naturarv, særpreg, tradisjoner, historiefortelling og symboler som gir grunnlag for formidling og utvikling av identitet og stolthet.
- **Sosial verdiskaping:** innebærer utvikling av felles forståelse, engasjement, tillit og tilhørighet som oppstår gjennom samarbeid, samhandling, dugnad, frivillig arbeid, fellesskap og nettverk.
- **Økonomisk verdiskaping:** innebærer økt lønnsomhet gjennom produksjon og salg av varer og tjenester og økt sysselsetting for lokalsamfunnet, for eksempel som følge av innovasjon, merkevare- og omdømmebygging.

[1] Blant annet «Den brede verdiskapingen» Telemarkforskning, TF-notat 20/2009; «Verdiskaping basert på natur- og kulturressurser», Distriktssenteret 2017.

Innbyggerinvolvering som verktøy i samfunnsutviklingen

For å nå visjonen om å være den beste verdiskapingsregionen i Arktis er vi avhengig av at Tromsøregionen også i fremtiden er et attraktivt sted å etablere bedrift, bosette seg og besøke. Kommunene må ta en aktiv samfunnsutviklerrolle, og bidra aktivt for å ta Tromsøregionen videre.

Den pågående digitaliseringen ved bruk av IKT og digitale tjenester har ført til en sterk produktivitetsvekst. Utvikling og bruk av digitale tjenester i offentlig og privat sektor vil kunne gi bedre tjenester og mer hensiktsmessig bruk av personalressursene i de enkelte kommuner, og samtidig bidra til økt verdiskaping i næringslivet.

Kommunenes rolle som samfunnsutvikler er i endring. Det pågår et skifte fra «servicesamfunnet» til «fellesskapssamfunnet». Det vil si et skifte der innbyggerne går fra å være kunder av det offentlige, til ressurser som bidrar fellesskapet. Dette stiller nye krav til hvordan kommunen møter innbyggerne og hvordan innbyggeren møter kommunen. Hvordan vi lykkes med å utvikle nye samhandlingsformer med frivillige organisasjoner og andre aktører vil ha stor betydning for hvordan tjenestetilbudet i kommunene utformes og løses i årene som kommer.

Denne utviklingen må også sees i sammenheng med «Smart City»-arbeidet som foregår i en rekke byer og tettsteder over hele verden. Det vil si prosjekter der man bruker moderne *teknologi* for å forenkle og forbedre, i *samarbeid* mellom kommuner, næringsliv, organisasjoner og akademia og bruker *innbyggerinvolvering* som verktøy for å ivareta innbyggernes og brukernes behov, og involverer disse i utviklingen av løsninger.

Det disse utviklingstrekkene har til felles er at de søker å styrke evnen til å håndtere de store samfunnsutfordringene på en måte som skaffer bedre tjenester for innbyggerne, er kostnadseffektive for kommunene, bidrar til nye næringsvirksomheter og arbeidsplasser, samtidig som de reduserer klimagassutslipp og bidrar til en mer bærekraftig samfunnsutvikling.

I sum betyr dette at Regional strategisk næringsplan for Tromsøregionen ikke kan gjennomføres av kommunene alene, men i tett samarbeid med regionens næringsliv og andre aktører. De strategiske retningene og tiltakene i denne planen skal derfor operasjonaliseres i møtet mellom kommunen og innbyggerne.

Visjon og målsetning

Visjonen og de overordnede målsetningene er utarbeidet med utgangspunkt i gjeldende strategiske nærings- og samfunnsutviklingsplaner i de involverte kommunene.[2]

Visjon

Tromsøregionen skal være den beste verdiskapingsregionen i Arktis med Tromsø som Arktisk hovedstad.

Overordnet mål

Tromsøregionen skal være det foretrukne stedet for bærekraftig næringsaktivitet i Arktis. Regionen skal være attraktiv for næringsliv, boende og besøkende. Næringslivet skal bidra til en bærekraftig utvikling og tuftes på miljømessig, kulturell, sosial og økonomisk verdiskaping. Vi skal styrke regionens fortrinn definert som attraktivitet, reiseliv, sjømat, kompetanse og arealer.

Delmål:

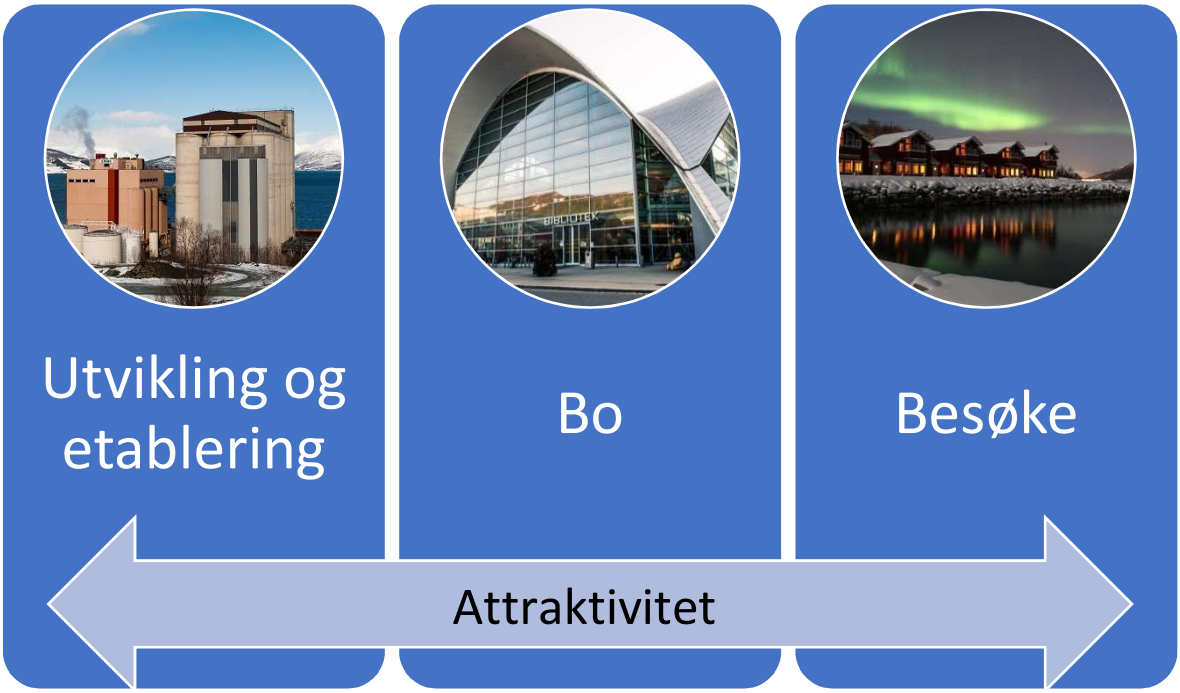
- Økt samhandlingen mellom kommunene i Tromsøregionen for økt verdiskaping bygd på den enkelte kommunes styrker.
- Tromsøregionen skal være ledende på innovasjoner knyttet til bærekraftig verdiskaping i Arktis.
- Tromsøregionen skal ha en samordnet infrastruktur som fremmer utviklingen av et konkurransedyktig næringsliv og en funksjonell bo- og arbeidsmarkedsregion.
- Tromsøregionen skal samarbeide om næringsarealer i sjø og på land som imøtekommer næringslivets og samfunnets behov.

[2] «Strategisk næringsplan for Tromsøregionen 2008-2018»
«Strategisk næringsplan 2016-2025», Balsfjord kommune
«Strategisk næringsplan for Karlsøy kommune 2018-2030» (høringsutkast), Karlsøy kommune
«Kommuneplanens samfunnsdel 2017-2029», Lyngen kommune
«Nærings- og utviklingsplan 2015 – 2018», Storfjord kommune
«Strategisk næringsplan 2014 – 2020» og «Strategisk næringsplan – Gjennomføringsstrategi 2017-2020», Tromsø kommune

Strategisk satsing

Den strategiske satsingen i denne planen kan summeres opp i begrepet «attraktiv region». Satsingen bygger på det analyse- og involveringsarbeidet som er gjort i løpet av de siste årene i forbindelse med arbeidet med de respektive kommuners næringsplaner, men også fylkeskommunale rapporter som «Regional utvikling i Troms» (2015), Byregionprosjektet sin rapport «Samspill og regional vekstkraft i Tromsøregionen» (NIBR-rapport 2014:4) og en rekke nasjonale dokumenter som Regjeringens havstrategi og Nordområdestrategi.

Som beskrevet over er en attraktiv region en region hvor det er attraktivt å etablere nye og utvikle eksisterende bedrifter, bosette seg og besøke. Disse tre parameterne er både avhengig av hverandre og påvirker hverandre. Regionen er avhengig av bedrifter og arbeidsplasser for at det skal være et livsgrunnlag for å bosette seg her. De som etablerer bedrifter er avhengig av at det er kompetent arbeidskraft tilgjengelig eller muligheter til å tiltrekke seg kompetent arbeidskraft utenfra. De som kommer på besøk ønsker å ta del av den lokale kulturen for å forstå hvordan det er å bo i Tromsøregionen. Dette krever igjen at det bor folk her, samtidig som antallet besøkende også gir store muligheter for reiselivsnæringen.



Gitt formålet med Regional strategisk næringsplan har vi valgt å fokusere på attraktivitet knyttet til etablering av nye og utvikling av eksisterende bedrifter. Under dette punktet følger også satsingene innovasjon og bærekraftig verdiskaping, infrastruktur og transport og areal. Bo- og besøksattraktivitet dekkes også av andre temaplaner og strategier som for eksempel kulturplaner, folkehelseplaner og reiselivsstrategier.

Attraktivitet for utvikling og etablering

Vekst påvirkes av hvor attraktivt det er å bo, besøke, arbeide og etablere eller investere i bedrifter i regionen. Tromsøregionen er i konkurranse med andre regioner, både når det gjelder å tiltrekke seg arbeidsplasser, kvalifisert arbeidskraft og nye innbyggere. Vi står sammen i å bygge opp hver enkelt kommunes særskilte fortrinn og samtidig bygge opp regionens felles fortrinn. Slik er vi i stand til å realisere en større del av verdiskapingspotensialet enn hva som er tilfelle for den enkelte kommune alene.

Vi skal tiltrekke bedrifter, befolkning og besøkende gjennom å:

- **Styrke næringssamarbeidet mellom kommunene i Tromsøregionen.** Vi skal etablere et forum for næringssjefer/-rådgivere/-konsulenter for oppfølging av Regional strategisk næringsplan og andre overlappende områder. Forumet har mandat til å fungere som arbeidsgruppe for Regional strategisk næringsplan, og rapporterer årlig til ordførere og rådmenn i deltagerkommunene. Forumet skal spesielt fokusere på reiselivsnæringen – da dette er en vekstnæring som vil ha stor nytte av et sterkere samarbeid på tvers av kommune-grensene. Erfaringer fra dette arbeidet vil ha overføringsverdi til andre næringer og arbeidsområder. Forumet vil i samarbeid med inviterte næringsaktører i regionen gjøre en årlig evaluering av Regional strategisk næringsplan. Planen rulleres hvert fjerde år. Forumet kan også arbeide frem nye prosjekter som støtter opp om retningen i Regional strategisk næringsplan.
- **Bidra til økt rekruttering og gjennomføring for yrkesfagutdanningene.** Vi skal tilrettelegge for gode bo- og fritidstilbud for elever i videregående skole uavhengig av studieretning, men med ekstra fokus på hybelboere og yrkesfagutdanningene. Vi skal arbeide for flere lærlinge-plasser både internt i kommunene, og gjennom krav om lærlinger knyttet til relevante offentlige prosjekter. Det er viktig å sikre et godt videregående opplæringstilbud i hele Tromsøregionen.
- **Stimulere til et mer internasjonalt næringsliv.** Vi skal samarbeide med bedrifter, klynger og bransjeorganisasjoner om deltagelse på viktige internasjonale møteplasser, prosjekter og messer. Vi skal delta i relevante delegasjoner sammen med næringslivet og andre aktører på tvers av kommunegrensene. Vi skal vær med som samarbeidspartner og koble næringslivet opp mot nasjonale og internasjonale partnere. Videre skal vi arbeide med å styrke, samordne og tydeliggjøre tilbudet av virkemidler for internasjonalisering av næringslivet og samarbeid med utlandet.
- **Synliggjøre og profilere Tromsøregionen gjennom en koordinert historiefortelling.** Vi skal gjennom dialog og samhandling med næringslivet arbeide frem en økt forståelse for regionens identitet, historie og unike kompetanse. Denne forståelsen skal brukes aktivt i kommunenes kommunikasjonsarbeid.
- **Styrke arbeidet med kompetanseinnvandring.** Vi skal arbeide for at det er nok og riktige boliger til å dekke boligetterspørselen, i nærhet til arbeidsplasser og infrastruktur som kollektivtransport, barnehage og skole. Vi skal arbeide mot virkemiddelapparatet for å sikre nasjonale tilskudds- og finansieringsordninger som muliggjør bygging av nok og riktige boliger for å sikre verdiskapingspotensialet i hele Tromsøregionen. Vi skal fremholde regionens komparative fortrinn med fokus på både urbanitet og det gode landliv, rikt og allsidig kulturliv og opplevelse av spektakulær natur. Vi skal arbeide for å fremme høy yrkesdeltagelse i alle befolkningsgrupper og profesjonalisere vertskapsrollen overfor studenter, fag- og kompetansearbeidere, og for bedrifter fra inn- og utland.

Vi lykkes når:

- Historien fungerer i form at den bidrar til å trekke bedrifter, beboere og besøkende, samtidig som vi som bor her, tilreisende og besøkende opplever historien som reell og autentisk.

Innovasjon og bærekraftig verdiskaping

Innovasjon og entreprenørskap er viktige ingredienser for nye arbeidsplasser, vekst og utvikling i næringslivet. De ressursene som ligger i regionen, men også klimaendringene, gir et stort næringsmessig potensial for Tromsøregionen. For å realisere nye innovasjoner og verdiskaping er vi avhengig av kompetanse. Mesteparten av den norske nasjonalformuen ligger i arbeidskraften, og den enkeltes arbeidstakers kompetanse. Tilgangen på kompetent arbeidskraft, er i tillegg til risikovillig kapital en nøkkelfaktor for innovasjon og bærekraftig verdiskaping. I sum gjør dette at innbyggerne er regionens viktigste ressurs.

Vi skal være ledende i Arktis på innovasjon og bærekraftig verdiskaping ved å:

- **Arbeide tettere sammen med UiT og andre kompetansemiljøer.** Vi skal utfordre forsknings- og kompetansemiljøer til å bidra til regional verdiskaping i et bærekraftig verdiskapingsperspektiv.
- **Bygge entreprenørskapskultur og styrke FoUoI i (det eksisterende) næringslivet.** Dette skal vi gjøre ved å løfte frem og synliggjøre eksisterende tilbud for veiledning, finansiering og lignende. Eksempelvis Ungt Entreprenørskap, FLOW Norway, Innovasjonsplattform Troms, Skattefunn, Kreative Balsfjord Arctic Accelerator, Halti Næringshage, VRI-midler, Forskningsrådet og andre deler av virkemiddelapparatet. Vi skal stimulere til etableringer som kan bidra til å løse samfunnsutfordringer knyttet til blant annet klimaendringer og demografi, og arbeide for tilførsel av privat og statlig tidligfase-kapital.
- **Styrke innovasjonen i offentlig sektor.** Vi vil styrke eget fokus på innovasjon i offentlige anskaffelser, og utforske muligheten for å hente finansiering til utviklingsprosjekter fra nasjonale og europeiske programmer. Vi skal utvikle tjenester og kompetanse gjennom deltagelse og utveksling i nasjonale og internasjonale nettverk.
- **En bærekraftig reiselivsutvikling.** Vi skal støtte opp om Visit Lyngenregionen og Visit Tromsø-regionens arbeid med å utvikle Tromsøregionen som bærekraftig reisemål. Vi skal arbeide gjennom destinasjonsselskapene, og i samarbeid med næringslivet for å utvikle gode produkter av høy kvalitet med mål om å kombinere reiselivsveksten med en positiv lokal ringvirkning og en styrket lokal identitet og integritet.
- **Løfte Tromsøregionen som sjømatregion.** Vi skal legge til rette for videre vekst og innovasjon i sjømatnæringen, både knyttet til produksjon og foredling. Vi skal samarbeide med lokale aktører for å få frem nye smaker og retter med bakgrunn i havet som spiskammer, med mål om økt verdiskaping (utover produksjonsvekst) og økt bruk av sjømat blant ungdom.

Vi lykkes når:

- Klimaavtrykket i produksjonen reduseres samtidig som regionen vokser.
- Når et større spekter av næringsaktørene og utviklingsprosjekter benytter seg av de nasjonale og internasjonale virkemiddelordningene, og innovative offentlige anskaffelser er en innarbeidet praksis i kommunene.

Infrastruktur og transport

Godt utbygde kommunikasjonslinjer og kollektivløsninger er avgjørende for å utvikle regionens attraktivitet. Det er viktig å øke det strategiske samarbeidet mot vest og øst – for på den måten se hele regionen og potensielle transportkorridorer i sammenheng. Regionale og statlige myndigheter har en avgjørende rolle for å oppnå målet om god transportinfrastruktur i landsdelen, og det må arbeides strategisk opp mot disse for å sikre akseptabel standard på infrastrukturen.

Vi skal arbeide for en samordnet infrastruktur som fremmer utviklingen av et konkurransedyktig næringsliv gjennom å:

- **Arbeide for bedre veg- og kollektivløsninger i regionen**. Vi skal støtte opp om og bidra til regionale infrastrukturprosjekter som ivaretar hensynene til bærekraftig verdiskaping, fremkommelighet, sikkerhet og beredskap. Viktige vegstrekninger i regionen er FV863 Hansnes, FV57 Tromvik, FV53 Tønsnes, FV868 Lyngseidet – Oteren, Ullsfjordforbindelsen, Langsundforbindelsen, Europavei 8 og Europavei 6, samt strekningen Tromsø – Malangen – Olsborg – Buktamoten. Videre skal Tromsøregionen utvikles som en funksjonell bo- og arbeidsmarkedsregion med fokus på infrastrukturprosjekter som binder regionen sammen. Vi skal arbeide for at verdiskaping blir en del av de samfunnsøkonomiske beregningene som legges til grunn ved samferdselsinvesteringer i regional og nasjonal transportplan. Planleggingen av kollektivtilbudet må ta hensyn både til fastboende og besøkende i regionen. Kollektivtilbudet bør også innrettes slik at det arbeidspendling, ikke minst mellom by og omland blir et tilgjengelig og rimelig alternativ.
- **Videreutvikle havnestrukturen.** Vi skal utvikle gode løsninger for gods-, cruise- og fergetrafikken og bidra til omlegging av gods fra veg til sjø. Støtte prosjekter som opprettingen av en ny containerrute for godstrafikk mellom Bodø og Tromsø, videreutvikling av sjørute fra østkysten av USA via Island til Tromsøregionen og videre østover mot Russland, og videreutvikle havnene på Bergneset og Tønsnes som industri- og logistikknutepunkt. Dersom Fylkeskommunen overtar ansvaret for finansiering av fiskerihavnetiltak vil vi arbeide for at det utvikles en helhetlig handlingsplan for fiskerihavnene i regionen og at den kommunale finansieringsandelen kan løses i samarbeid med andre aktører. Fiskerihavnene må også i fremtiden utvikles for kystfiskeflåten, men samtidig ta hensyn til at turistfiske og reiseliv er et viktig næringsområde i distriktene.
- **Styrke Tromsø lufthavn Langnes**. Vi skal arbeide aktivt gjennom Flyplassutvalget i Tromsø kommune for å koordinere regionale og lokale initiativ for å imøtekomme næringslivets behov for gods- og persontransport. Vi skal arbeide for et best mulig rutetilbud internasjonalt og nasjonalt, og støtte opp om arbeidet med nødvendige utvidelser for å sikre en god flyt for passasjerer og gods via flyplassen. Tromsø lufthavn har en strategisk beliggenhet mellom øst og vest, og kan tilrettelegge for flyruter fra for eksempel New York, Reykjavik og Tokyo til Tromsø, jamfør initiativ fra flere flyselskaper og som følge av ny flyteknologi og nye flytyper.
- **Arbeide for jernbane for godstransport.** Vi støtter en ny utredning for Nord-Norgebanen fra Fauske til Tromsø med fokus på strekningen Narvik-Tromsø. Vi ønsker en utbedring av Ofotbanen, og vil følge opp det finske initiativet om en Arktisk jernbane til en isfrihavn i Norge, og fortrinnsvis en utbygging av Ishavsbanen til Tromsøregionen.
- **Støtte opp om digital infrastruktur.** Vi skal arbeide for ilandføring av interkontinental fiberkabel i Tromsøregionen og etablering av grønne datasenter i Balsfjord og Storfjord.

Vi lykkes når:

- Vi har en helhetlig infrastruktur som fremmer miljøvennlige transportløsninger for personer og gods internt i regionen og ut til nasjonale og internasjonale markeder

Areal

Kommunene bruker hvert år store ressurser på arealplanlegging. Samtidig er det begrenset tilgang på økonomiske virkemidler for å stimulere til økt næringsutvikling. Dette gjør at kommunenes arealpolitikk og strategisk arealplanlegging er viktige næringspolitiske verktøy og et konkurransefortrinn for videre verdiskaping og vekst. I følge næringslivet er det spesielt viktig at kommunene vurderer arealer i lys av strategisk beliggenhet, transporteffektiv infrastruktur, langsiktighet og utvidelsesmuligheter, attraksjon og image, næringsstruktur og klyngefordeler, samt intern infrastruktur, estetikk og organisering.

Vi skal sikre at vi i fremtiden har næringsarealer i sjø og på land som imøtekommer næringslivets og samfunnets behov gjennom å:

- **Arbeide for en mer strategisk og bærekraftig bruk av næringsarealer på tvers av kommunegrensene.** Dette skal vi gjøre gjennom å styrke plankompetansen på tvers av kommunene, og utrede muligheten i felles digitale løsninger som synliggjør arealtilbudet i regionen. Eksempelvis nettstedet «Arctic Industrial Parks». Vi skal sette av næringsareal til reiseliv, prioritere næringsarealer for god sentrumsutvikling, langs kollektivaksene og etablert infrastruktur. Vi skal prioritere industriområdene på Stormoen, Nordkjosbotn og Bergneset (Balsfjord), Furuflaten (Lyngen), Rattumoen (Storfjord), Åbornes, Hansnes, Vannvåg Vannavalen og Stakkvik (Karlsøy) og Tønsnes (Tromsø) for arealkrevende virksomhet i regionen.
- **Ha arealer som sikrer dagens og fremtidas matproduksjon i sjø og på land.** Vi vil prioritere og sikre arealer til fremtidig næringsaktivitet og matproduksjon i sjø. Vi vil ta vare på større sammenhengende områder med dyrket mark og dyrkbar mark av høy kvalitet, og etterstrebe at dyrket mark og dyrkbar mark blir brukt til matproduksjon i fremtiden. Vi skal vurdere å utvikle en egen jordvernsstrategi.
- **Arbeide for lokal utmarksforvaltning.** Vi er positiv til en utredning om at Fjelloven også skal gjelde i Nordland og Troms.

Vi lykkes når:

- Arealene i kommunen gir oss strategiske fortrinn ved etablering av ny og utvidelse av eksisterende virksomheter, og at dette skjer på en måte som styrker den bærekraftige verdiskapingen i Tromsøregionen.

Tiltak som iverksettes umiddelbart

Omfanget av tiltakene knyttet til de strategiske satsingene varierer i omfang, kostnad og tidshorisont. Noen tiltak har lave kostnader og kan iverksettes mer eller mindre umiddelbart, mens andre krever et langsiktig strategisk arbeid på ulike forvaltningsnivå.

For å videreføre arbeidet med planen, er det identifisert fire prioriterte tiltak som vi vil starte å arbeide med umiddelbart. Disse tiltakene er:

1. Opprette et regionalt næringsforum for næringssjefer/-rådgivere/-konsulenter i de ulike kommunene. Forumet har mandat til å fungere som arbeidsgruppe for Regional strategisk næringsplan, og rapporterer årlig til ordførere og rådmenn i deltagerkommunene. Forumet skal spesielt fokusere på reiselivsnæringen – da dette er en vekstnæring som vil ha stor nytte av et sterkere samarbeid på tvers av kommunegrensene. I tillegg vil erfaringer fra dette arbeidet ha overføringsverdi til andre næringer og arbeidsområder. Forumet vil i samarbeid med inviterte næringsaktører i regionen gjøre en årlig evaluering av Regional strategisk næringsplan. Planen rulleres hvert fjerde år. Forumet kan også arbeide frem nye prosjekter som støtter opp om retningen i Regional strategisk næringsplan.
2. Utarbeide en nasjonal pilot på finansiering av fellesgodetiltak i reiselivsnæringen i samarbeid med Visit Lyngenfjord og Visit Tromsøregionen.
3. Felles profilering av Tromsøregionen, hvor første grep vil være en felles oversikt over industriarealer i Tromsøregionen og markedsføre disse på nettsiden «Arctic Industrial Parks».
4. Arbeide mot virkemiddelapparatet for nasjonale tilskudds- og finansieringsordninger som muliggjør bygging av nok og riktige boliger for å sikre verdiskapingspotensialet i hele Tromsøregionen.

Relevante dokumenter

Regional strategisk næringsplan bygger den enkelte kommunes kommuneplaner og næringsplaner, samt flere regionale, nasjonale og internasjonale dokumenter og rapporter. For videre lesing vises det til:

Kommunale planer

Tromsøregionen (2007): «Strategisk næringsplan for Tromsøregionen 2008-2018»

Balsfjord kommune (2016): «Strategisk næringsplan 2016-2025»

Karlsøy kommune (2013): «Kommuneplanens arealdel»

Karlsøy kommune (2017): «Kommuneplanens samfunnsdel»

Karlsøy kommune (2017): «Strategisk næringsplan for Karlsøy kommune 2018-2030» (høringsutkast)

Lyngen kommune (2017): «Kommuneplanens samfunnsdel 2017-2029»

Storfjord kommune «Nærings- og utviklingsplan 2015 – 2018», Storfjord kommune

Tromsø kommune (2014): «Strategisk næringsplan 2014 – 2020»

Tromsø kommune (2017): «Strategisk næringsplan – Gjennomføringsstrategi 2017-2020»

Regionale, nasjonale og internasjonale dokumenter

Meld. St. 22 (2015-2016): «Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver»

Meld. St. 18 (2016-2017): «Berekraftige byar og sterke distrikt»

Meld. St. 22 (2016-2017): «Hav i utenriks- og utviklingspolitikken»

Regjeringen (2017): «Ny vekst, stolt historie. Regjeringens havstrategi»

Regjeringen (2017): «Nordområdestrategi – mellom geopolitikk og samfunnsutvikling»

Troms fylkeskommune (2012): «Strategi for utvikling av petroleumsnæringen i Troms»

Troms fylkeskommune (2013): «Havbruksstrategi for Troms»

Troms fylkeskommune (2013): «Strategi for reiselivet i Troms 2013-2017»

Troms fylkeskommune (2014): «Fylkesplan 2014-2025»

Troms fylkeskommune (2015): «Nærings- og utviklingsplan for Nord-Troms»

Troms fylkeskommune (2017): «Strategi for maritim næringsutvikling i Troms».

Troms fylkeskommune (2016): «Arktisk innovasjon. FoU-strategi for Troms»

Rapporter

Agderforskning (2016): Fou-Rapport nr. 3/2016 «Mot 'Kommune 3.0'? Modeller for samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor: Med hjerte for Arendal»

Distriktssenteret (2017): «Verdiskaping basert på natur- og kulturressurser»,

FAFO (2012); «Kommunen som samfunnsutvikler. Drivere og hindringer for næringsutvikling- og sysselsettingsarbeid»

Menon (2015): Menon-publikasjon nr. 3/2015 «Samspill mellom by og omland som kjelde til økonomisk vekst»

NIBR (2015): Rapport 2015:4 «Samspill og regional vekstkraft i Tromsøregionen»

OECD (2017): «OECD Territorial Reviews: Northern Sparsely Populated Areas»

Telemarkforskning (2009): TF-notat 20/2009 «Den brede verdiskapingen»